

Nr 375.

Av herr Svärd m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av statstjänstemännens löner, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 60 angående höjning av statstjänstemännens löner m. m. föreslås att kompensationen för dyrtidsstegringen skall göras procentuellt större för vissa grupper än för andra. Under senare år, då liknande förslag framlagts, och senast vid fjolårets riksdag (motionerna I: 323 och II: 432) ha starka principiella betänkligheter häremot uttalats från vårt håll. Dessa betänkligheter ha alltjämt enligt vår mening samma styrka.

Differentieringen av lönerna olika tjänstemän emellan alltefter skillnaden i ansvar, arbetsuppgifter, kravet på personliga kvalifikationer m. m. skall principiellt och traditionsenligt ske vid tjänstens inplacering i löneplanens lönegrader. Detta har ostridligt varit statsmakternas mening. Lika angeläget som det är att inplaceringen sker med all den omsorg som garanterar objektivt sett så riktiga relationer som möjligt, lika angeläget är det att dessa relationer icke rubbas, med mindre tillräckliga och sakkunnigt prövade skäl därtill föreligga. Sker icke detta rubbas grunden för bestämmandet av statstjänstemännens löner.

I det nu föreliggande förslaget har avvikelser från dessa principer skett, i det att de belopp, varmed lönerna skola ökas, i de lägre löneklasserna motsvara 20 % av lönen för att successivt sjunka till 15 % i femtonde och högre löneklasser. Därtill kommer, att det femtonprocentiga tillägget för befattningshavare i högre löneställning blott skall utgå på den del av månadslönen som understiger 1 600 kronor; därjämte konserveras den skillnad i kompensationen som 1951 års riksdag beslöt och enligt vilken lönetillägget då sattes till 33 % för den del av månadslönen, som understiger 500 kronor, och blott 32 % för månadslönen därutöver intill maximigränsen 1 600 kronor. Här skall icke upptagas frågan om skäligheten av den procentuellt högre löneförbättringen till tjänstemännen i de lägsta löneklasserna. Säkerligen kunna skäl andragas till stöd för dessa löneförbättringar i och för sig. Klart är emellertid att det valda systemet automatiskt krymper marginalerna mellan de lägre löneklasserna samtidigt som dessa pressa upp mot 15 löneklassen, vilken denna gång fått tjäna som pollare vid inhalningen. Denna rubbning av relationerna strider mot lönesystemets princip.

Lönegradstillhörighet och relationerna till övriga tjänstemän skola utslutande bestämmas med hänsyn till att lönen skall vara prestationslön. Är arbetsersättningen för viss tjänstemannagrupp för låg eller för hög vid en bedömning av arbetsprestationens kvalitet i jämförelse med närstående grupper, bör gruppen placeras i högre respektive lägre lönegrad. Så har icke skett och icke gärna kunnat ske vid utarbetandet av det i propositionen ingående förslaget. Ur principiell synpunkt är det emellertid ägnat att inge betänkligheter att man, uppenbarligen på grund av att lönen bedömts icke med utgångspunkt från prestationen utan från inkomstbehovet, i realiteten justerat löneplanen. Om dylika justeringar betraktas såsom medgivna och återkomma i de årliga förhandlingsuppgörelser, vilka de facto i hög grad binda regeringen och riksdagen, och om hänsyn tages till att justeringarna i ej ringa utsträckning påverkas av styrkan och energien hos någon eller några av de förhandlande organisationerna, är det uppenbart att lönesystemet i sin helhet kommer att vittra sönder.

Även om tjänstemannaorganisationerna, pressade som de måhända varit vid förhandlingarna, i år för sin del godkänt differentieringen av dyrtidskompensationen, vilja vi erinra om att TCO i fjol vid motsvarande förhandlingar i princip vände sig mot den då gjorda avvikelser från regeln om en generellt lika kompensation och uttalade att den ej fick tjäna som prejudikat.

Så som den differentierade kompensationen konstruerats — bl. a. genom angivande av olika krontal för olika löneklasser och ortsgrupper t. o. m. 7 löneklassen — är det av rent tekniska skäl knappast görligt att i år utarbeta ett motförslag. Då därtill kommer att samtliga organisationer för sin del slutligen godtagit förslaget, vilja vi icke motsätta oss att kompensationen för år 1952 måtte utgå på sätt som föreslås i propositionen. Dock föreslå vi, att riksdagen som sin mening uttalar, att de uppgörelser om här ifrågavarande tillägg, som framdeles kunna träffas med tjänstemännens organisationer, skola i princip avse procentuellt lika ökning av lönerna. Framkommer under förhandlingarna yrkande om större förhöjning för viss grupp och föreligga enligt Kungl. Maj:ts uppfattning tillräckliga skäl till en uppflyttning av tjänsterna i högre lönegrad eller anses högre arbetsersättning böra utges i annan form, bör preliminär uppgörelse här om kunna träffas och förslag föreläggas riksdagen. Men detta förslag bör i så fall utgöra en komplettering till den generella justeringen och ligga vid sidan av densamma och kunna bifallas eller avslås utan att påverka beslutet om justeringen i övrigt.

Vi hemställa därför,

att riksdagen i anslutning till vad här ovan anförts måtte vid behandlingen av propositionen nr 60 i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att beslut om sådan kompensation för

levnadskostnadsstegringen, som beröres i § 4 av statens löneplansförordning, framdeles endast skola avse en procentuellt lika höjning och att följaktligen frågor om eventuella justeringar utöver nämnda kompensation skola behandlas såsom ändringar i lönegradsplacering eller eljest såsom fristående beslut i lönefrågor.

Stockholm den 1 mars 1952.

G. Svärd.

Ebon Andersson.

Ernst Ahlberg.

Ragnar Lundqvist.